

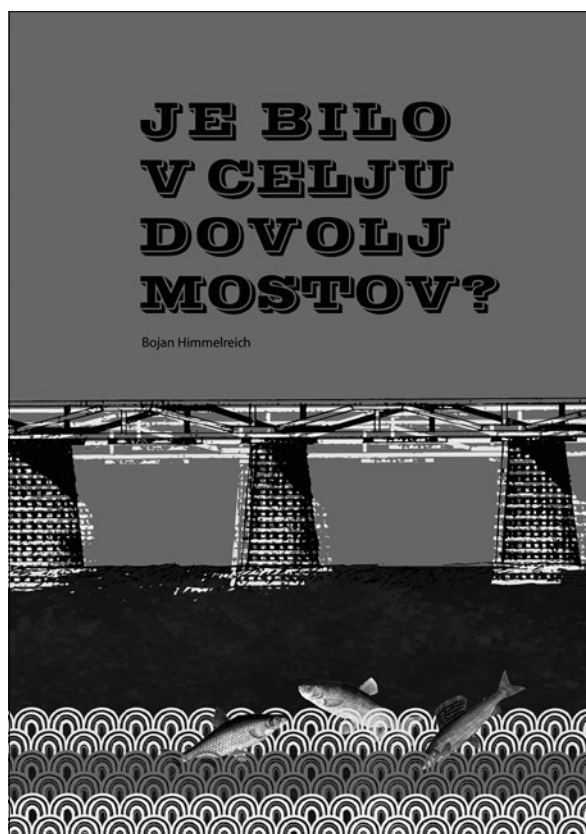
Kakor skala, kamen, kost!

Bojan Himmelreich: *Je bilo v Celju dovolj mostov?* Celje: Zgodovinski arhiv Celje, 2022. 136 strani.

Avtor obsežnega in slikovno bogatega kataloga z naslovom »Je bilo v Celju dovolj mostov?« je arhivski svetnik dr. Bojan Himmelreich, ki priznava, da so ga mostovi v Celju pričeli zanimati že pred dvajsetimi leti, ko je za kolegico iskal fotografije za razstavo o poplavih.

Skozi Celje sta v preteklosti poleg reke Savinje in Voglajne tekla tudi potoka Koprivnica in Sušnica. Na vseh štirih je v različnih okoliščinah nastalo in izginilo veliko mostov in brvi. Lokacija teh premostitvenih objektov je bila odvisna od poteka prometnih poti in lege samih vodotokov. Struge rek in potokov so se skozi čas spreminjale, temu pa so morali slediti tudi mostovi. Potoka Sušnica in Koprivnica sta bila namreč v letih 1969 in 1970 preusmerjena tako, da sta tekla mimo mesta in bila deloma nameščena v kanale. Pri tem je bilo seveda potrebno podreti tudi njune mostove. V arhivskem gradivu in drugod se ohranja spomin na desetine predhodnikov sedmih mostov, ki danes premoščajo Savinjo in Voglajno.

Katalog obsega osem poglavij in kar trideset podpoglavij, v katerih avtor ne opisuje zgolj posameznih brvi in mostov, temveč se dotakne tudi ozadja njihovih nastankov. Omenjeni so graditelji in načini gradnje, opisan je vpliv njihovega obstoja na vsakdan prebivalstva in njegovo odzivanje na dogajanja v zvezi z njimi. Z zemljevidi, vedutami, fotografijami, razglednicami, dopisi, komentarji, računi ter risbami in načrti želi bogato opremljen katalog prikazati čim več vidikov obstoja mostov in brvi. Z gradnjo teh so se po navadi ljudje strinjali, saj so z njimi veliko pridobili. Vsak most je bilo seveda potrebno vzdrževati. V katalogu med drugim zasledimo tudi zapis o tem, da so posameznikom zaradi neplačevanja letnega prispevka

za vzdrževanje mostov prišli rubiti. Po navadi so zarubili ali svinjo, stensko uro ali voz.

Najznamenitejši in tudi najstarejši most v Celju je bil Kapucinski most, ki je povezoval Breg s Celjem in je dobil ime po kapucinskem samostanu na Bregu. Most je bil lesen, Savinja pa ga je ob poplavih pogosto porušila. Med okupacijo so Nemci poleg obstoječega mostu vzporedno zgradili novega. Želeli so namreč dvosmerni promet, kapucinski most pa je bil preozek. Leta 1957 so po izgradnji novega betonskega mostu preko Savinje star kapucinski most podrli in ga, kar je zanimivost celjskih mostov, ponovno postavili v Liscah, kjer danes stoji most na Čopovi ulici. Podobno se je zgodilo leta 1933, ko so material starega in po poplavi porušenega kapucinskega mostu uporabili za izgradnjo Pallosove brvi preko Sušnice. Nemci so med okupacijo zgradili tudi Pantnerjev most na Polulah, ki je služil za odvoz premoga in apna in bi ga morali že kmalu po vojni obnoviti. Za promet so ga zaprli leta 1959, vendar so ga pešci uporabljali še nekaj let, dokler ga ni leta 1964 porušila narasla Savinja. Prav ta most je dokaz, kako lahko mostovi razburjajo. Z njim so se ukvarjali na zborih volivcev,

v pismih bralcev v lokalnem časopisu in na roditeljskih sestankih, saj je bil v bližini šole. Krajevna skupnost Pod gradom je v dopisu Skupščini občine Celje celo napisala, da so bili prebivalci tega področja v času narodno-osvobodilnega boja precej aktivni in dali precejšnje število borcev in da se nikakor ne morejo sprijazniti z dejstvom, da so na tem področju okupacijske nemške oblasti dejansko zgradile most, dočim njihova oblast ni rešila več kot 10-letne prošnje ljudi.

Zanimivosti v zvezi z mostovi je v katalogu veliko. Ko so na primer konec decembra leta 1956 odpirali na novo zgrajeni most na Bregu, je bilo prisotnih na tisoče ljudi, med njimi tudi številni lokalni funkcionarji in narodni heroj ter zvezni poslanec Franc Leskovšek – Luka. Slednji je imel to čast, da je novi most slavnostno izročil prometu na sicer dokaj neobičajen način, piše dr. Himmelreich. Tovariš Luka, ki je bil pred drugo svetovno vojno kovinar, je z varilnim aparatom prerezal kovinsko vrv ovito s trobojnico. Prireditelji so namreč menili, da se bo tovarš bolje znašel z varilnim aparatom kot pa s škarpami in svilenim trakom. Omenjeni most je bil zgrajen že en mesec prej, in sicer za praznik 29. novembra. To si je zadalo in ljudem obljubilo gradbeno podjetje Beton Celje. Res so zadnje dneve in noči delali brez prestanka, a jim

je uspelo, pišejo v Celjskem tedniku. Zakaj torej ni bilo otvoritve mostu že prej? Ker še ni bila dokončana dovozna cesta, kar pa ni nihče obljubil, še pišejo. Avtor kataloga v svojem delu objavlja tudi pričevanja ljudi, ki se mostov z nostalgijo spominjajo. Tako beremo, da so fantje nekoč med igro pod lesenim mostom čez Sušnico skozi odprtine med deskami opazovali dekleta, ki so v krilih hodila nad njihovimi glavami. To jim je vsekakor ostalo v lepem spominu. Beremo tudi o spominih mladih na stari splavarjev most čez Savinjo, »kjer se nam je toliko dogajalo med leti 1985 in 1990. Kjer smo pili, igrali kitaro, se družili, pa tudi seksali z dekleti.«

Katalog je slikovno bogat in izredno všečen že na prvi pogled. Opremljen je s številnimi zemljevidi, risbami, načrti, vedutami, fotografijami, razglednicami, dopisi, komentarji posameznikov in odrezki iz časopisov. Izšel je v 300 izvodih v založbi Zgodovinskega arhiva Celje. Na koncu naj povzamem le še uvodno besedo direktorja zavoda dr. Boruta Batagelja, ki pravi, da je pred nami knjiga, ki ne prinaša le zgodovinskega pregleda celjskih mostov, ampak je z združevanjem arhivskega gradiva z drugimi viri in literaturo pomemben doprinos k zgodovinskim raziskavam Celja.

Vesna Kočever